

Jakub Dobrzyński

Dyrektor Domu Kultury w Poświętnem

Francuski dworzanin w Brzozowie-Chrzczonek¹

Brzozowo-Chrzczonek to jedna z najmniejszych wsi w gminie Poświętne. W 2022 r. liczyła jedynie 37 mieszkańców. Pomimo swoich małych rozmiarów, wiążą się z nią ciekawostki historyczne. Mało kto wie, że w połowie XIX wieku w Chrzczonek funkcjonował dwór, w którym gościło wielu przedstawicieli lokalnej elity tamtych czasów. Dwór i duże gospodarstwo rolne należało do Francuza **Benoît André Eugène Vallina**.

Zanim rodzina Vallin trafiła do Chrzczonek mieszkała w Stelmachowie. Właśnie tam, ok. 1840 roku, właściciel dóbr tykocińskich **hrabia Jan Alojzy Potocki** założył fabrykę cukru. Chciał w ten sposób powiększyć i tak już imponujący majątek. Do sprawnego funkcjonowania przedsiębiorstwa potrzebował jednak wykwalifikowanej kadry zarządczej. Sprowadził ją m.in. z Anglii i Francji. Hrabia Potocki jeszcze przed 1850 r. powierzył funkcję dyrektora cukrowni właśnie Benedyktowi Andrzejowi Eugeniuszowi Vallin. W okolicy Tykocina nowo mianowany dyrektor sprowadził się ze swoją żoną - Anielą Bassé. W okresie jego pracy w cukrowni na świat przyszły dwie jego córki. Co ciekawe, Benedykt Vallin, z wielką fantazją podchodził do nadawania imion swoim dzieciom. Pierwsza z córek miała aż 9 imion. Była to urodzona w 1851 r. Antonina Ludwika Amelia Joanna Maria Wiktoria Eugenia Aniela. Druga, urodzona trzy lata później, otrzymała imiona Eugenia Zofia Ewa Joanna.

Cukrownia w Stelmachowie nie przyniosła zamierzonych przez hrabię Potockiego zysków. Z braku odpowiedniego surowca została zamknięta. Rodzina Vallin pozostała w Polsce i przeprowadziła się do Chrzczonek. Tutaj, prawdopodobnie, Benedykt podjął pracę przy budowanej przez Francuzów Kolei Warszawsko-Petersburskiej. W Chrzczonek rodzina Vallin ponownie się powiększyła. W 1856 roku urodziła się Maria Adela Karolina Joanna. Dwa lata później na świat przyszła Leonia Wiktoria Ludwika. W 1860 roku urodziła się kolejna

---

¹ Przedruk tekstu opublikowanego na łamach Biuletynu Informacyjnego „Nasza gmina Poświętne” w kwietniu 2023 r.

córka, której rodzice nadali imiona Ludwika Olimpia Wiktoria, a w 1863 roku urodziła się szósta córka Benedykta - Wiktoria.

Podczas swojego pobytu w Chrzczonkach rodzina Vallin utrzymywała bliskie kontakty z ówczesną śmietanką towarzyską. Gościli tutaj m.in. **Ludwik de Fluery** - prawnik, ziemianin, hodowca koni, archeolog amator, malarz, fotograf, kolekcjoner sztuki, członek Francuskiego Stowarzyszenia Rozwoju Nauk, przyjaciel noblistki Marii Skłodowskiej-Curie i właściciel majątku Kępa nad Biebrzą. Vallin zapraszał do siebie także dziedzica dóbr Wysokie Mazowieckie, oficera wojsk polskich, prezesa dyrekcji towarzystwa kredytowego, członka Towarzystwa Rolniczego w Królestwie Polskim i sędziego pokoju powiatu tykocińskiego **hrabię Ludwika Fiszerę**. Bliskie kontakty zawodowo-prywatne utrzymywał z wpływowym zarządcą fabryki kolejowej **Jacobem Singelsem**. Z przedstawicieli elity kolejowej w Chrzczonkach bywał także **Dezyderiusz Rivault**, naczelnik dystansu kolei żelaznej z Białegostoku.

Nie wiemy, do kiedy rodzina Vallin mieszkała w Brzozowie-Chrzczonkach. Po 1863 roku, gdy oddano już do użytku Kolej Warszawsko-Petersburską, nie odnajdujemy w źródłach informacji o tej rodzinie. Być może powróciła do Francji bądź Benedykt podjął się innej pracy w innym rejonie Polski.

Rysunek 1. Brzozowo-Chrzczonek na mapie z połowy XIX wieku.